

професійною або спеціалізованою, наприклад мовою програмування). Приклади формальних моделей: всі види формул, таблиці, графи, карти, схеми тощо [3].

Для забезпечення більш високого рівня безпеки необхідно комплексно вирішувати дане завдання:

- скерувати виконання завдання забезпечення безпеки інформаційного середовища Web-сервера хостинг-провайдеру або data-центру;
- регулярно використовувати спеціальні засоби для моніторингу захищеності інформаційного середовища Web-сервера;
- періодично проводити незалежний комплексний аудит безпеки інформаційного середовища Web-сервера.

Рис. 2. Модель загроз віртуального середовища

Для вирішення цього завдання на етапі проектування моделі захисту приватних даних було запропоновано модель загроз віртуального середовища, яку подано на рисунку 2.

Висновки. Проаналізувавши основні загрози та методи захисту віртуального середовища з'ясовано, що ці дослідження є перспективними для подальшого розвитку віртуальних середовищ. Після застосування цих рішень кількість загроз приватних даних істотно знижується. Але багато проблем, пов'язаних із захистом віртуалізації, вимагають ретельного аналізу і опрацьованого рішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гнапок С. Л. Актуальні питання захисту персональних даних у віртуальному середовищі (на прикладі технологій та сервісів «ного» обчислення): аналіз. зап. / С. Л. Гнапок. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1090/>.
2. Марреро А. Прогноз: к 2015 году треть украинских компаний будут использовать облачные технологии / Антон Марреро // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.marero.com.ua/oblachnye-tehnologii/149-prognoz-k-2015-godu-tret-ukrainskikh-kompanij-budut-ispolzovat-oblachnye-tehnologii>.
3. Морозов А. В. Проблема правовой защиты персональных данных / А. В. Морозов // [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kiev-security.org.ua/box%204/136.shtml>.
4. Права человека и защита персональных данных. — Харьков: Фолио-ХІП, 2000. — 280 с.
5. IDC Predictions 2013. Competing on the 3rd Platform: Opportunities at the Intersection of Mobile, Cloud, Social, and Big Data. [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://clck.ru/8aXZM>.
6. International Working Group on Data Protection in Telecommunications (IWGDPT). [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://clck.ru/8aXVe>.
7. Symantec Avoiding the Hidden Costs of the Cloud. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.symantec.com/connect/blogs/avoiding-hidden-costs-cloud>.
8. Working Paper on Cloud Computing. Privacy and data protection issues («Sopot Memorandum»). [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://clck.ru/8aJ9c>.

Цимбаляк М.

КАТЕГОРІЯ ГЕНДЕРУ У МІЖДИСЦИПЛІНАРНІСТІ НАУКОВОГО ЗНАННЯ

Центральна категорія нової галузі міждисциплінарних знань – гендерних досліджень – «гендер» – стала об'єктом жвавих дискусій та різноманітних тлумачень у західноєвропейських та американських академічних колах, починаючи з другої третини ХХ сторіччя, а в 80–90-их роках – і на пострадянському інтелектуальному просторі. Дискусії, що розгорнулися навколо цього поняття, зосередилися на одній проблемі: чи вкорінені соціокультурні характеристики особистості, окреслені поняттям «гендер», у біологічних відмінностях між чоловіками та жінками, чи вони зумовлені винятково суспільними чинниками.

Останнім часом гендерна проблематика набула міждисциплінарного характеру, що історично пов'язано, на думку І. Кона, з поступовим визнанням культурою, а потім і наукою, множинності індивідуальних відмінностей, які не вкладаються у звичні дихотомічні схеми [8, с. 49-57].

Уперше термін «гендер» використав американський психоаналітик Роберт Столлер у праці «Стать і гендер» (1968). Він розмежував поняття «стать» і «гендер» з метою відокремлення соціокультурних значень «мужності» і «жіночності» від біологічних статевих відмінностей. Біодетермінізм обґрунтовує відмінності в поведінці чоловіків і жінок біологічними та генетичними факторами. Найбільш популярним аргументом сутнісної відмінності жіночої та чоловічої статей є наявна репродуктивна анатомо-фізіологічна різниця чоловіка та жінки. Тому «гендер» у своєму значенні є запереченням абсолютної біологічної зумовленості стосунків між чоловіками і жінками, наголошенням на невинуватості ототожнення біологічної статі та гендеру (соціальна стать). Використання терміна «гендер» дало змогу відійти від терміна «стать» (біологічна стать) при інтерпретаціях проблем статево-рольового поділу праці; перевести аналіз взаємин між чоловіками і жінками з біологічного рівня на соціальний; відмовитися від постулату про природне призначення статей; показати, що поняття «стать» є таким самим стратифікаційним, як «клас» і «раса» [1; 2; 3].

Відповідно до погляду на гендер як культурну метафору вважається, що «чоловіче» і «жіноче» на онтологічному і гносеологічному рівнях існують як елементи культурно-символічних рядів: «чоловіче» — раціональне, духовне, божественне, культурне; «жіноче» — чуттєве, тілесне, гріховне, природне. «Чоловіче» або те, що ототожнюється з ним, вважається позитивним, значущим і домінуючим, «жіноче» — негативним, вторинним, підпорядкованим [4].

Нерідко під гендером розуміють просто проблему соціального статусу жінки чи чоловіка (гендерних ролей). За такого розуміння гендерна проблема фігурує не як основна, а перебуває серед інших, більш чи менш соціально важливих [1; 2; 3; 6; 7].

На думку Е. Гідденса, «розмежування статі і гендеру є фундаментальним, оскільки чимало відмінностей між жінкою і чоловіком зумовлюється причинами, які не є біологічними за своєю природою» [5]. Кейт Мілет підкреслює, що різниця між статтю і гендером полягає в тому, що термін «гендер» має скоріше психологічні і культурні, ніж біологічні конотації. В той же час маскуліність та фемініність можуть розглядатися як зовсім незалежні від біологічної статі [11]. Отже, стать і гендер є гранями, аспектами людської особистості, а не абсолютно самостійними речами. Через це вони взаємопов'язані і взаємодоповнюють.

Прихильники теорії соціального конструювання тлумачать гендер як організовану модель соціальних стосунків між чоловіками і жінками, яка пропагується основними інститутами суспільства [1; 2; 3; 6; 7; 8; 12]. Цей підхід ґрунтується на таких засадах:

- 1.) гендер конструюється через розподіл праці, систему суспільних та сімейних ролей, освіту;
- 2.) гендер конструюється й індивідами — на рівні їх свідомості (гендерної ідентифікації), прийняття чи відторгнення заданих суспільством норм, підлаштування під значущі для них. Формувати гендер — означає створювати умови для уніфікації чи відмінностей між хлопчиками і дівчатками, чоловіками і жінками.

Найбільшу увагу соціальним чинникам статі приділяє соціорольова теорія, що розроблялася Р. Лінтоном, а згодом набула розвитку у працях Т. Парсонса, Дж. Мердок та М. Комаровські. Ця теорія прагне пояснити соціальні ефекти поділу людей за статтю (розподіл праці, нерівність у доступі до суспільних ресурсів, відмінності у стратегіях поведінки та способах мотивації та оцінок) через аналіз особливостей ролей, які виконують чоловіки та жінки у суспільстві. Освоєння статевої ролі передбачає наявність не тільки певного типу поведінки, але і конкретних особистісних особливостей, способу життя, а також можливості суб'єкта інтеріоризувати пропонувані культурні стандарти. Статево-рольова концепція була орієнтована на підтвердження й обґрунтування природності відмінностей у соціальній поведінці чоловіків і жінок. У такому статево-рольовому підході аналізу підлягає соціальна компонента гендеру, але вона подається як дана (пасивно засвоєна), що за методологією нагадує традиції біодетермінізму. Досліджуючи феномен гендеру через опис наявного поділу на чоловічі та жіночі ролі, навряд чи можна вийти за межі існуючих відносин, більше того, стає неможливим використовувати гендерний концепт при обговоренні проблем влади та нерівності. Саме за ці недоліки критикували

соціостатеву теорію Б. Торт та Г. Рубін [10, с. 75-80].

Гендер у психології трактується як соціально-психологічна характеристика, набута у процесі соціалізації, яка формує людину як чоловіка чи жінку і значною мірою визначається особливостями культури, традицій, звичаєвості, виховання, соціальними очікуваннями. Базовими категоріями виступають маскуліність і фемінність як статевовідповідні характеристики особистості чоловічої чи жіночої статі [1; 3; 6; 7; 8].

Традиційна гендерна ідеологія розглядає особистість чоловіка вагомішою за особистість жінки, тому за жінкою повинен бути чоловічий нагляд. Кроскультурні (міжкультурні) дослідження засвідчили, що в патріархальних суспільствах дихотомія маскуліності/фемінності набуває ознак гіпергендерності, яка базується на прихильності до гіпертрофованого вияву традиційно жіночих та чоловічих особливостей. Теорія соціального конструювання гендеру має дещо спільне з теорією статево-рольових відмінностей, однак вони по-різному витлумачують категорії «стать» і «гендер», неоднаково пояснюють процес набуття суб'єктом досвіду і сутність гендерних відносин. Т. Парсонс і Р. Бейлс (Parsons T., Bales R.) стверджували, що оскільки суспільство потребує виконання двох типів функцій – продуктивних і репродуктивних, здійснюваних у межах різних інституційних систем – професійної й родинної, то цілком логічним є розподіл соціальних ролей. Виконання інструментальних ролей вимагає від особи наявності таких рис, як самостійність, раціональність, змагальність, витривалість тощо і передбачає діяльність, пов'язану з професійною зайнятістю поза домом, матеріальним забезпеченням сім'ї, підтриманням зв'язку між сім'єю та зовнішнім соціальним середовищем. Натомість виконання експресивних ролей вимагає від особи терпіння, чутливості до потреб інших, комунікативних і виховних здібностей, уміння налагоджувати контакт з іншими, регулювати взаємини всередині сім'ї, емоційно підтримувати її членів, доглядати за дітьми та представниками старших поколінь. Вони були переконані, що в сучасній сім'ї подружжя має виконувати дві полярні ролі: інструментальну та експресивну як такі, які максимально відповідають біологічній і соціальній природі людини. *Інструментальна роль* полягає у підтриманні зв'язку між сім'єю та зовнішнім світом (робота і забезпечення сім'ї грошима, тобто роль годувальника), *експресивна роль* — у підтриманні гармонії, сприятливого емоційного клімату сім'ї, пов'язана з турботою про дітей, виконанням домашніх справ [6, с. 57-58]. Такий розподіл ролей є універсальним, функціональним, він якнайбільше задовольняє потреби суспільства, сприяє його стабільності, оскільки заснований на природній взаємодоповнюваності статей. Порушення такого розподілу ролей, зміна їх може призвести до появи багатьох соціально непристосованих індивідів. Звідси – настанови щодо соціалізації нових поколінь. Відповідно до статево-рольової теорії стать є детермінантою соціальної ролі та психологічної поведінки, тому вона має те саме значення, що і статеві відмінності. З точки зору представників статево-рольового підходу, конструювання статі полягає лише у тому, що культура шляхом соціалізації тільки наслідує або виконує вимоги природи. У парадигмі соціального конструювання гендеру, стать – спосіб організації повсякденного життя. Засвоєння людиною соціального досвіду має діяльнісний характер: вона сама створює гендерні правила і гендерні відносини, а не тільки засвоює і відтворює їх. Суспільство з однаковим успіхом здатне сприяти засвоєнню людиною не залежно від її статі як інструментальних, так і експресивних ролей. У цьому їхнє розуміння відрізняється від поглядів представників статево-рольового підходу [6, с. 114-117].

Отже, біологічну зумовленість відмінностей між чоловіками і жінками, яку довгий час вважали незаперечною, було докорінно переглянуто, що суттєво прислужилося виокремленню гендерних досліджень як самостійного міждисциплінарного наукового напрямку, низка з яких стосувалася вивчення гендера як соціального конструкта.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бем С. Линзы гендера: Трансформация взглядов на проблему неравенства полов: пер. с англ. / С.Бем. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОССПЭН), 2004. – 336 с.
2. Бергер П. Социальное конструирование реальности: Трактат по социологии знания: Перевод / Питер Бергер, Томас Лукман. – М.: Моск. филос. фонд, 1995. – 322 с.
3. Берн Ш. Гендерная психология: Пер. з англ. / Ш.Берн; – С.-Петербург, 2001. – 456 с.
4. Вейнингер О. Пол и характер: Пер. с нем. / О.Вейнингер. – М.: Терра, 1992. – 480 с.
5. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. В.Шовкун, А.Олійник/ Е.Гіденс // Наук. ред. О.Іваненко. – К.: Основи, 1999. – 726 с.
6. Говорун Т. В. Гендерна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. В. Говорун, О. М. Кікнежді. –К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
7. Кіммель М. Гендерване суспільство / М. Кіммель. – К. : Сфера, 2003. – 490 с.
8. Кон И.С. Социологическая психология / И.С. Кон. – М.: Моск. психолого-социальный институт; Воронеж: Изд-во НПП «МОДЭК», 1999. – 560 с.
9. Кравець В.П. Гендерна педагогіка: навч. посіб. [для студ. вищ. педагогічн. закл. освіти] / В.П.Кравець. – Тернопіль: Джура, 2003. – 416 с.
10. Лорбер Дж. Пол как социальная категория / Дж. Лорбер // Хрестоматия по курсу «Основы гендерных исследований» / [под ред. О. А. Ворониной]. – М.: МЦГИ, 2000. – С. 75–80.
11. Мілет К. Сексуальна політика: Пер. з англ. / Мілет, Кейт. – К.: Основи, 1998. – 619 с.
12. Смелзер Н. Социология: учеб. пособие / Н.Смелзер; [пер. с англ.]. – М.: Феникс, 1994. – 687 с.

Дмитерко А.